

2. Ніколенко В.Ю., Свешніков С.М., Юрченко В.В., Крижановський В.І. Місцеві бюджети як чинник стабільності розвитку регіонів: практ. посіб. Харків: Право, 2016. 41 с.
3. Ковальов Б.П. Фінансовий стан територіальних громад: монографія. Київ: Право, 2018. 270 с
4. Наталенко Н. В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади: монографія. Київ: Легальний статус, 2018. 72 с.
5. Пелехата О. В. Бюджет розвитку як інструмент сільської територіальної громади в реалізації бюджетної політики економічного зростання: монографія. Харків: Право, 2016. 41 с.

Кушнір Оксана Ігорівна

ст. гр. Ф-42, ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доцент Коваль С. Л.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ СОЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Необхідною умовою поліпшення рівня та якості життя населення є наявність розвинутої соціальної сфери. При цьому, важливе місце у задоволенні матеріальних та духовних потреб громадян займають місцеві бюджети, саме вони відповідають за правильне функціонування соціальної сфери та реалізацію заходів соціального захисту. Водночас, в Україні теоретичний базис та нормативно-правові засади видатків із місцевих бюджетів на соціальні потреби є недостатньо сформованими. Видатки бюджету соціального призначення безпосередньо пов'язані із реалізацією державою соціальної функції. Людина, її життя, здоров'я та особисті інтереси є об'єктом соціальної функції держави [1]. Відповідно, до сфери її відповідальності належать: охорона праці та здоров'я людей, соціальне забезпечення, державна підтримка сім'ї і материнства, інвалідів та населення похилого віку, розвиток системи освіти тощо. Виконання цієї функції державою відбувається за наявності фінансових ресурсів, які акумулюються в бюджеті, а видатки, зокрема соціального призначення, є інструментом реалізації соціальної функції.

Видатки місцевих бюджетів соціального призначення, відносяться до фінансування повноважень, які покладені на органи місцевої влади для задоволення майнових і духовно-культурних інтересів громадян.

Видатки місцевих бюджетів соціального призначення – це економічні відносини, що виникають між фізичними і юридичними особами, та органами місцевого самоврядування, з приводу розподілу централізованого фонду грошових коштів, для виконання ними власних і покладених на них завдань та функцій, з метою задоволення матеріальних

та духовно-культурних потреб населення для підвищення суспільного добробуту [2, с. 83].

Важливим при розкритті сутності видатків місцевих бюджетів соціального призначення є виділення ознак їхньої класифікації. За роллю у виробництві ВВП їх поділяють на дві групи: видатки, які пов'язані з розвитком сфери нематеріального виробництва (освіту, охорону здоров'я, культуру) та видатки, задіяні тільки у процесі розподілу та використання ВВП (фінансування соціальних допомог та житлових субсидій, матеріальну підтримку малозабезпечених сімей, сімей з дітьми тощо).

За місцем у відтворювальних процесах видатки місцевих бюджетів соціального призначення поділяють на поточні та капітальні (видатки розвитку). До поточних видатків відносять частину коштів, що спрямовані на утримання установ соціальної сфери, здійснення поточних соціальних трансфертів. До другої групи належать видатки на будівництво і реконструкцію закладів соціальної сфери, зміцнення матеріальної бази [2, с. 85].

Залежно від повноти надання послуги та її наближення до населення видатки місцевих бюджетів соціального призначення поділяють на такі групи:

– видатки, що забезпечують надання найнеобхідніших суспільних послуг, (видатки, які здійснюються з бюджетів територіальних громад: видатки на фінансування установ соціальної сфери місцевого рівня (позашкільна і дошкільна освіта; лікарні, фельдшерсько-акушерські пункти, міські, сільські та селищні заклади культури та ін.), на реалізацію програм соціального захисту населення);

– видатки на утримання бюджетних установ та реалізацію заходів, які ними здійснюються при наданні основних суспільних послуг, що гарантовані для населення (видатки, що здійснюються з районних бюджетів і бюджетів міст обласного значення: видатки на фінансування закладів соціальної сфери районного та міського значення (школи, лікарні широкого профілю, пологові будинки, театри, музеї, та інші заклади культури), а також забезпечення фінансовими ресурсами державних програм соціального захисту різних категорій громадян та інші видатки);

– видатки на утримання бюджетних установ та реалізацію заходів, що забезпечують гарантовані державою суспільні послуги для окремих категорій громадян, або фінансування соціальних програм у всіх регіонах країни, (видатки, які фінансуються з обласних бюджетів: на заклади соціальної сфери обласного рівня (спеціалізовані школи для дітей окремих категорій; спеціалізовані обласні лікарні; заклади культури обласного значення); державні програми соціального захисту осіб з обмеженими можливостями, перестарілих та інших пільгових категорій громадян, а

також обласні програми інтелектуального, духовно-культурного і фізичного розвитку) [3, с. 118].

Видатки місцевих бюджетів соціального призначення здійснюються з урахуванням таких принципів: врахування соціальних стандартів і гарантій, достатності, стабільності, раціональності, повноти та адекватності [2, с. 87].

Так, видатки бюджетів соціального спрямування, повинні визначатися відповідно до науково обґрунтованих соціальних стандартів, які містять мінімальні гарантовані державою обсяги споживання цих благ. Принцип достатності базується на тому, що планування та фінансування видатків на соціальні потреби має відбуватися в обсягах, які дозволили б досягти необхідних результатів. Зміст принципу стабільності полягає у тому, що видатки бюджетів повинні розглядатися як постійний процес руху грошових коштів, який пов'язаний із забезпеченням стабільної діяльності бюджетних установ, що задіяні у наданні суспільних послуг.

Принцип раціональності передбачає вимогу ефективного використання коштів місцевих бюджетів, що спрямовуються на соціальні потреби. Відповідно до принципу адекватності, держава беручи соціальні зобов'язання, повинна керуватися як суспільними пріоритетами населення, так і економічними можливостями. Велика кількість соціальних обов'язків при відсутності для цього економічних передумов може стати причиною розпорощення бюджетних коштів між різними програмами та заходами, а також може призвести до розбалансування доходів і видатків бюджету та погіршення основних макроекономічних індикаторів.

Відповідно до принципу повноти, це означає, що всі видатки місцевих бюджетів соціального призначення повинні відображатися у видатковій частині відповідного бюджету, при цьому розпорядники та одержувачі бюджетних коштів не можуть здійснювати інші видатки крім тих, що передбачені бюджетом.

Видатки місцевих бюджетів соціального призначення відіграють важливу роль в економічному та соціальному розвитку країни, визначають рівень життя населення та добробут найменш забезпечених його верств.

Література:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/> (дата звернення: 15. 03. 2019).
2. Булавинець В. М. Теоретичні засади видатків соціального призначення з місцевих бюджетів. *Світ фінансів*. 2011. Вип. 4. С. 81 – 90.
3. Кириленко О. П., Квасовський О. Р., Лучка А. В. Місцеві фінанси: Підручник / за ред. О. П. Кириленко. Київ: Знання, 2006. 677 с.